

Prolog

pri slavnostni otvoritvi deželnega gledališča v Ljubljani,

dne 29. septembra 1892.

Odklenil se je torej dični hram,
Da vánj slovesno se nocoj preseli
Umetnost naša, ki pod streho nizko
Iskati si je morala zavetja,
Ko jo iz kota ónega celó,
Kjer bivala sirota je pred leti,
Pregnal požar je ljut . . . Še nekaj hipov,
In prvič se odkrije pozorišče,
Kjer nam življenja igra izpremembna
Kazala bode tragiške prizore,
Kazala tudi mnog vesel obraz . . .
Radóst, ki bere se na vsakem lici,
Gospóda častna, to pogléd je lep;
Nocojšnja obča oduševljenost,
To blagoslov iskren je hiši novi!
Nocoj pač lahko gledamo nazaj,
Ne da bi nam bridkost zalila srca,
Ko dvigajo podobe se pred nami,
Katerih, žal, slovenska zgodovina
Iz časov vseh nam kaže sto in sto!
Saj danes nas prešinja ta spomin,
Da óni bôj, pogostoma brezupni,
Ki bije ga od davnih dnij naš rod
Za sveti jezik svoj, za boljše čase,
Ni bil zaman; zavest obhaja nas,
Da v resni drami naše zgodovine
Večer nocojšnji je svetál prizor,
Ko po stoletnem trudu zmagovito
Proslavlja svoj uspeh junak-Slovén! . . .

Pred leti sto, kaj bili smo, in kaj
Umetnost naša bila je tedanja?
Ponosno v óni dóbi govor tuj
Zvenèl je po slovenskih pokrajinah,
Umetniki so tuji nam kazali
Na odru slike tuje poezije,
Ker svojih nismo še imeli slik!
A čas je prišel, ko je ded strméč
Zaslišal prvi glas slovenski z odra,
Ko pesem je slovenska kakor sèn
Objela mu duhá, ponižna res,
A pesem, kakor da prihaja z néba! . . .
Tedaj umetnost višnja prvič je
Na javnem odru govorila z nami,
In na prosvetnem pozorišči našem
Bil to prizor je prvi, ko nastopil
Naš rod je kot junak, čegár ideja:
Ustvariti na ródni zemlji svoji
Umetnost si domačo — oh, zajedno
Bilà je njega — tragiška krivica! . . .

Gospôda moja, slike še nocoj
Iz dnij poznejših vidimo vesele,
A žal, prizorov je bridkostnih več,
Ko to umetnost, komaj zasnovano,
Uničiti je htela moč protivna,
Ko skoro mislil je slovenski rod,
Da njega drama se izpremení
V tragedijo, da v bóji za idejo
Upehan, strt se zgrudi v prah — nikdár,
Ne, prišlo ni takó! Požar sicèr
Vpepelil nam celó je gledališče,
Kjer nas ljubili niso, le trpeli,
Umetnosti pa naše ni končal!
V zavetje tesno je zbežala tákrat,
Da ondu željno bi čakala časa,
Ko nam odkrije vse lepote svoje,
Katerih v preponižnem dómu ónem
Razvijati nikdár ni mogla vseh!

Ta čas je tù! . . . Nocoj, v slovesni uri,
Ko v národa slovenskega imeni
Poslopje novo pošvečujemo,
Izginejo naj vsi spomini drugi,
A ta spomin vsekdar ostani nam:
To gledališče, ki je najprej naše,
Ponosna bodi priča, da Slovén
Poslednji ni v številu národov,
Ki kdaj zaščitniki so bili zdušni
Jeziku, domu in zato — prosveti.

In če nocoj v minule dni lahko
Upiramo pogled, ne da bridkost
Zalila bi nam srca, pač takisto
Oziramo lahko se v dni bodoče!
Pred nami dóba se odklepa nova —
Kaj nam prinese, kdo pové nam to?
A bodi kakorkoli: tega vselej
Zavédajmo, gospóda se častita,
Da delo resno le rodi uspeh!
Potem v sijajni novi hiši tej
Učakamo resnično zlate čase,
In upravičeno slovenski rod
Ponašal bode se pred tujim svetom:
„Poslopje to je viden spomeník,
Da vselej zmaga národ, čegar delo
In ako treba je, celó trpljenje,
Prosveti le je bilo posvečeno!“ . . .

Na čast in slavo našega imena
Razkrij se torej, pozorišče, zdaj!
Prizori naj vrsté se slikoviti,
A mi zakličimo iz duše dná:
„Pozdravljena, slovenska nam umetnost,
Tvoj čas je tù — zavesa, kvišku — slava!“

A. Funtek.

Samozaložba. — Tisk »Národné Tiskárne«.